

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**

Навчально-науковий інститут денної освіти
Навчально-науковий інститут лідерства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
інституту лідерства

проф. С. І. Нестуля

«30» вересня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з підготовки здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти

навчальної дисципліни	«Основи лідерства»
освітня програма/ спеціалізація	Біотехнологія <small>(назва)</small>
спеціальність	162 Біотехнологія та біоінженерія <small>(код, назва спеціальності)</small>
галузь знань	16 Хімічна і біоінженерія <small>(код, назва галузі знань)</small>
ступінь освіти	бакалавр <small>(молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії)</small>

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи лідерства» схвалена та рекомендована до використання в освітньому процесі на засіданні навчально-наукового інституту лідерства

Протокол від 30 вересня 2021, № 9

Розробники /укладачі програми:

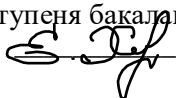
Нестуля С.І. – д.пед.н., професор, директор навчально-наукового інституту лідерства

Верезомська С.Ж. – к.і.н., доцент навчально-наукового інституту лідерства

Рудич Л.В. – к.е.н., доцент навчально-наукового інституту лідерства

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми «Біотехнологія» спеціальності
162 Біотехнологія та біоінженерія ступеня бакалавр

 Є. В. Хмельницька

«30» _____ 09 _____ 2021 року

ЗМІСТ

Розділ 1.	Опис навчальної дисципліни	4
Розділ 2.	Перелік компетентностей, які забезпечує навчальна дисципліна, програмні результати навчання	5
Розділ 3.	Програма навчальної дисципліни	6
Розділ 4.	Тематичний план вивчення навчальної дисципліни	9
Розділ 5.	Система оцінювання знань студентів	14
Розділ 6.	Інформаційні джерела	15
Розділ 7.	Програмне забезпечення навчальної дисципліни	20

Розділ 1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1 – Опис навчальної дисципліни «Основи лідерства»

Місце в структурно-логічній схемі підготовки	<i>Пререквізити</i> Університетська освіта <i>Постреквізити</i> Проектне навчання з курсу Експертні дослідження
Мова викладання	Українська
Статус дисципліни: обов'язкова	
Курс/семестр вивчення	3/2
Кількість кредитів ЄКТС/кількість модулів	1,5
Денна форма навчання:	
Кількість годин: 45	
– лекції: 16	
– практичні заняття: 20	
– самостійна робота: 9	
– вид підсумкового контролю: ПМК (залік)	

Розділ 2. Перелік компетентностей, які забезпечує навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Мета навчальної дисципліни «Основи лідерства» забезпечити здатність студентів, майбутніх бакалаврів, реалізовувати цілі, завдання, функції та технології лідерського управління, набувати професійного досвіду та досвіду лідерства як певних соціальних стосунків між членами групи, здатність бути лідером, що забезпечує активне використання навчальних досягнень в нових ситуаціях.

Таблиця 2 – Перелік компетентностей, які забезпечує навчальна дисципліна «Основи лідерства», програмні результати навчання

Компетентності, якими повинен оволодіти студент	Програмні результати навчання
Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях K01 (ЗК01). Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій K04 (ЗК04). Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями K05 (ЗК05).	Вміти використовувати у виробничій і соціальній діяльності фундаментальні поняття і категорії державотворення для обґрунтування власних світоглядних позицій та політичних переконань з урахуванням процесів соціально-політичної історії України, правових засад та етичних норм (ПР 23). Вміти самостійно організувати і проводити наукові дослідження, критично оцінювати одержані результати, формулювати висновки, оцінювати їхнє теоретичне, практичне і комерційне значення (ПР 25).

Розділ 3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. «Лідерство в сучасному управлінні, особистісний аспект»

Тема 1. Мій лідерський потенціал

Лідерство та його класифікації. Лідерство, влада і вплив. Функції лідерства. Загальноприйняті помилки у сприйнятті лідерства. Природа лідерства. Дефініції лідерства. Лідерство і справа всього життя. Нові реалії для сучасних організацій. Від стабільності до змін та кризового менеджменту. Від контролю до делегування повноважень. Від конкуренції до співробітництва. Від егоцентризму до високих цілей. Від героїзму до скромності.

Тема 2. Лідерство і менеджмент

Лідерство і менеджмент чи є різниця? Визначення напрямку діяльності. Орієнтація групи. Де необхідно лідерство? Розвиток особистісних якостей лідера. Лідерство як система фреймів. Структурний фрейм. Фрейм людських ресурсів. Політичний фрейм. Символічний фрейм. Влада, вплив і лідерство. П'ять типів влади лідера. Реакція на застосування влади. Роль підлеглого. Джерела влади лідера в організації. Залежність відділів один від одного. Контроль над інформацією. Центральне місце. Усунення невизначеності. Посилення влади за рахунок політичної активності. Тактика посилення влади. Етичні аспекти політичної активності та посилення влади.

Тема 3. Стилі лідерства

Еволюція теорій лідерства. Теорії великої людини. Теорії особистісних якостей. Поведінкові теорії лідерства. Авторитарний, демократичний та ліберальний стилі лідерства. Різні типи поведінки лідерів: ініціююча та уважна; орієнтація на співробітників та орієнтація на роботу. Решітка лідерства Д. Моутона і Р.Блейка. Теорія індивідуалізованого лідерства. Функціональне лідерство. Основні положення концепції. Функції та навички лідерства за Дж.Адаїром. Удосконалення лідерства. Функціональний підхід до лідерства І.Адзіеса.

Ситуативний підхід до вивчення лідерства. Різні параметри ситуацій. Шкала лідерської поведінки Таннебаума-Шмідта. Модель ситуативного лідерства Фідлера. Ситуативна модель «шляхи – цілі» Мітчела і Хауса. Теорія життєвого циклу Херсі і Бланшара. Теорія шляхи-цілі. Ситуативна модель Врума- Йеттона - Яго. Система стильоутворюючих факторів. Комплексність стилю. Суб'єктивні фактори. Особливі та об'єктивні фактори. Аналіз стилів.

Тема 4. Риси лідера

Особистість і лідерство. Моделі особистості. Якості лідера і його поведінка. Авторитаризм. Цінності і установки. Інструментальні і термінальні цінності. Вплив психологічних установок на лідера. Когнітивні елементи особистості лідера. Форми мислення і домінанта півкулі мозку. Стилi вирішення проблем: Індикатор типів Майерс-Бріггс. Розум і серце лідера. Потенціал і компетентність. Сміливість і мораль лідера. Встановлення контролю чи служіння людям? Як знайти в собі сміливість?

Тема 5. Емоційний інтелект лідера

Поняття емоційного інтелекту. Складові емоційного інтелекту. Головні положення теорії емоційного інтелекту. Навички емоційного лідера. Стилi емоційного лідерства. Емоційне лідерство. Резонансне лідерство. Становлення емоційного лідера. Відновлення і розвиток лідерських здібностей. Модель емоційного лідерства М.Кетс де Вріс. Емоційні установки колективу. Лідери, які викликають любов і лідери, які викликають страх. Дійсний і бажаний образ компанії. Керівництво командою на основі емоційного інтелекту.

Тема 6. Харизма лідера

Харизма. Харизма як об'єкт дослідження. Харизма і натхнення. Харизма та спосіб вести за собою. Харизма і мотивація. Харизма та влада. Харизма та висловлення вдячності. Харизма та успіх. Харизма та управління людьми. Харизма та сила переконання. Харизма та міжособистісні взаємовідносини. Харизма та псевдо харизма. Чи можна оволодіти харизмою? Основні моделі харизматичного лідерства. Особистість харизматичного лідера. Поведінка харизматичного лідера. Послідовники харизматичного лідера.

Модуль 2. «Лідерство: організаційний аспект»

Тема 7. Комунікативний потенціал лідера

Комунікація: сутність, структура, етапи. Види комунікацій в організації. Міжособистісні комунікації. Організаційні комунікації. Причини та види комунікативних бар'єрів. Складові процесу успішної комунікації. Вербальна та невербальна комунікація. Лідер – майстер комунікацій. Основні способи та форми ділового спілкування лідерів. Комунікативна компетентність лідера.

Тема 8. Лідер і команда

Що таке команда. Контекст роботи в команді. Вигоди роботи в команді. Компетентність команди. Типи команд. Стили управління командою. Сутність управління командою. Управління часом. Самосвідомість. Отримання зворотнього зв'язку. Стадії розвитку команди. Створення збалансованої команди. Співбесіди та набір нових членів команди. Особистість і робота в команді. Спрямованість та цінності: створення індивідуальної команди. Визначення ролей в команді. Покращення комунікацій в команді. Створення дружньої атмосфери в команді. Процеси в команді. Формування образу майбутнього, цілей та завдань. Проведення зборів. Заохочення участі. Творче вирішення проблем. Прийняття рішень. Процеси планування та управління ризиками. Оцінка роботи, винагороди та стимули. Проблеми в команді. Причини невдач. Складні люди. Міжособистісні конфлікти. Групове мислення. Захисні практики. Перехід на командний метод роботи. Внесення змін. Уповноваження команди. Налагодження зв'язків між командами. Рефлексивність: ключ до успіху в команді.

Тема 9. Лідер як соціальний архітектор

Створення образу майбутнього і визначення стратегії. Стратегічне лідерство. Значення образу майбутнього. Загальні характеристики образу майбутнього. Функціонування образу майбутнього на багатьох рівнях. Місія. Формулювання стратегії. Основна компетенція. Синергія. Створення цінностей для споживачів. Стратегії в дії. Внесок лідера. Передбачення майбутнього і стимулювання діяльності. Прийняття рішень лідерами.

Тема 10. Лідер і корпоративна культура

Корпоративна культура. Що таке культура? Значення культури організації. Сила культури і адаптації. Формування культури. Церемонії. Історії. Символи. Особлива мова. Відбір і соціалізація співробітників.. Щоденні дії. Утвердження різномірних цінностей при формуванні корпоративної культури. Адаптивна культура. Культура досягнень. Кланова культура. Бюрократична культура. Етичні цінності організації. Лідерство, яке утверджує корпоративні цінності. Особиста етика. Фактори успішного лідерства.

Розділ 4 – Тематичний план навчальної дисципліни

Таблиця 4 – Тематичний план навчальної дисципліни «Основи лідерства»

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання практичного заняття	Кількіст ь годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількіст ь годин
Модуль 1.					
Тема 1. Мій лідерський потенціал					
Лекція 1 1. Місце лідерства в системі управлінських дисциплін 2. Чому сьогодні необхідне лідерство? 3. Дефініції лідерства	2	Практичне заняття 1 1.Лідерство, влада і вплив. 2. Функції лідерства. 3.Природа лідерства.	2		-
Тема 2. Лідерство і менеджмент					
	-	Практичне заняття 2 1.Лідерство та його класифікації. 2.Лідерство, влада і вплив. 3.Лідерство і менеджмент. 4.Функції лідерства	2		
Тема 3. Стили лідерства					

<p>Лекція 2</p> <p>1. Авторитарний, демократичний та ліберальний стилі лідерства.</p> <p>2. Різні типи поведінки лідерів: ініціююча та уважна; орієнтація на співробітників та орієнтація на роботу.</p> <p>3. Решітка лідерства Д. Моутона і Р.Блейка.</p>	2	<p>Практичне заняття 3</p> <p>1. Функціональне лідерство.</p> <p>2. Основні положення концепції.</p> <p>3. Функції та навички лідерства за Дж.Адаїром.</p>	2	<p>Перелік питань, що вивчаються студентом самостійно</p> <p>1. Удосконалення лідерства.</p> <p>2. Функціональний підхід до лідерства І.Адзіеса.</p>	3
Тема 4. Риси лідера					
<p>Лекція 3</p> <p>1. Особистість і лідерство.</p> <p>2. Моделі особистості.</p> <p>3. Якості лідера і його поведінка.</p>	2	<p>Практичне заняття 4</p> <p>1. Цінності і установки.</p> <p>2. Інструментальні і термінальні цінності.</p> <p>3. Вплив психологічних установок на лідера.</p>	2	<p>Перелік питань, що вивчаються студентом самостійно</p> <p>1. Індикатор типів Майерс-Бріггс.</p> <p>2. Розум і серце лідера.</p> <p>3. Потенціал і компетентність.</p> <p>4. Сміливість і мораль лідера.</p>	3
Тема 5. Емоційний інтелект лідера					

Лекція 4 1. Поняття емоційного інтелекту. 2. Головні положення теорії емоційного лідерства. 3. Навички емоційного лідера. 4. Стилi емоційного лідерства.	2	Практичне заняття 5 1. Модель емоційного лідерства М.Кетс де Вріс. 2. Емоційні установки колективу. 3. Лідери, які викликають любов і лідери, які викликають страх.	2		-
Тема 6. Харизма лідера					
Лекція 5 1. Харизма як об'єкт дослідження. 2. Харизма та успіх. 3. Харизма та управління людьми.	2	Практичне заняття 6 1. Харизма та сила переконання. 2. Харизма та міжособистісні взаємовідносини. Харизма та псевдо харизма. 3. Послідовники харизматичного лідера.	2		-
Модуль 2. «Лідерство: організаційний аспект»					
Тема 7. Комунікативний потенціал лідера					

Лекція 6 1. Комунікація: сутність, структура, етапи. 2. Види комунікацій в організації. 3. Міжособистісні комунікації. 4. Організаційні комунікації.	2	Практичне заняття 7 1. Лідер – майстер комунікацій. 2. Основні способи та форми ділового спілкування лідерів. 3. Комунікативна компетентність лідера.	2		-
Тема 8. Лідер і команда					
Лекція 7 1. Що таке команда. 2. Контекст роботи в команді. 3. Стадії розвитку команди. Процеси в команді.	2	Практичне заняття 8 1. Прийняття рішень. 2. Процеси планування та управління ризиками. 3. Оцінка роботи, винагороди та стимули.	2	Перелік питань, що вивчаються студентом самостійно 1. Проблеми в команді. 2. Причини невдач. Складні люди. 3. Рефлексивність: ключ до успіху в команді	3

Тема 9. Лідер як соціальний архітектор					
Лекція 8 1. Створення образу майбутнього і визначення стратегії. 2. Стратегічне лідерство. 3. Значення образу майбутнього.	2	Практичне заняття 9 1. Загальні характеристики образу майбутнього. 2. Функціонування образу майбутнього на багатьох рівнях.	2		-
Тема 10. Лідер і корпоративна культура					
	–	Практичне заняття 10 1. Бюрократична культура. 2. Етичні цінності організації. 3. Лідерство, яке утверджує корпоративні цінності.	2		-
Разом	16		20		9

Розділ 5. Система оцінювання знань студентів

Таблиця 5. Розподіл балів за результатами вивчення навчальної дисципліни «Основи лідерства»

Види робіт	Максимальна кількість балів
<p>Модуль 1 (теми 1-6): відвідування занять, участь у дискусіях, самоаналіз, самопрезентація, індивідуальні та творчі завдання, есе, презентації, індивідуальна активність, робота в команді, підготовка кейсів, підготовка квест матеріалів, проектна діяльність, тестування. Максимальна кількість балів за темою - 10.</p>	60
<p>Модуль 2 (теми 7-10): відвідування занять, участь у дискусіях, самоаналіз, самопрезентація, індивідуальні та творчі завдання, есе, презентації, індивідуальна активність, робота в команді, підготовка кейсів, підготовка квест матеріалів, проектна діяльність, тестування. Максимальна кількість балів за темою - 10. Підсумковий контроль: публічний захист Mind map «Моя особиста ефективність»</p>	40
ПМК (залік)	
Разом	100

Таблиця 6 – Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Дуже добре
74-81	C	Добре
64-73	D	Задовільно
60-63	E	Задовільно достатньо
35-59	FX	Незадовільно з можливістю проведення повторного підсумкового контролю
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни та проведенням підсумкового контролю

Розділ 6. Інформаційні джерела

Основні рекомендовані джерела інформації:

1. Адаир Дж. Джон Адаир о менеджменте и лидерстве / Пер. с англ. - М.: Эксмо, 2007. – 208 с.
2. Адизес, Ицхак К. Развитие лидеров : как понять свой стиль управления и эффективно общаться с носителями иных стилей / Ицхак К. Адизес ; пер. с англ. Т. Гутман. – 4-е изд. – Москва : Альпина Паблишерз, 2013. – 259 с.
3. Бальдони, Джон Быть лидером : 50 способов добиться впечатляющих результатов / Джон Бальдони. – Москва : Эксмо, 2014. – 288 с.
4. Бланшар, Кен Дар лидера : как научиться влиять на людей / Кен Бланшар. – Минск : Попурри, 2015. – 192 с.
5. Далай-лама XIV Путь истинного лидера / Далай-лама XIV, Лоренс Ван ден Майзенберг. – Москва : Манн, Иванов и Фербер, 2014. – 256 с.
6. Дафт Р.Л. Уроки лидерства / Пер. с англ. А.В.Козлова; под ред. Проф.Андреевой И. В. – М.: Эксмо, 2006. – 460 с.
7. Ірхін, Ю. Б. Діагностика та розвиток професійних управлінських і лідерських здібностей державних службовців і службовців органів місцевого самоврядування в Україні : навч. посібник / Ю. Б. Ірхін, В. Л. Федоренко. – Київ : Ліра-К, 2015. – 114 с.
8. Кернберг Отто Конфликт, лидерство, идеология в группах и организациях / Отто Кернберг ; пер. с англ. С. Комаров. – Москва : Независимая фирма "Класс", 2015. – 424 с.
9. Кийосаки, Роберт 8 уроков лидерства / Роберт Кийосаки ; пер. с англ. О. Г. Белошеев. – Минск : Попурри, 2015. – 224 с.

10. Кови С. Лидерство, основанное на принципах / Стивен Кови; Пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2008. – 302 с.
11. Лі, Цзиці Лідерські якості менеджерів: вектори успіху : монографія / Цзиці Лі. – Київ : Центр учб. л-ри, 2018. – 184 с.
12. Максвелл, Джон 21 качество лидера / Джон Максвелл ; пер. с англ. Е. Г. Гендель. – Минск : Попурри, 2013. – 224 с.
13. Максвелл, Джон 5 уровней лидерства / Джон Максвелл ; пер. с англ. Л. А. Бабук. – Минск : Попурри, 2013. – 320 с.
14. Максвелл, Джон Хорошие лидеры задают правильные вопросы / Джон Максвелл ; пер. с англ. Ю. И. Герасимчик. – Минск : Попурри, 2015. – 336 с.
15. Немировский, И. Выдающийся руководитель : как обеспечить бизнес-прорыв и вывести компанию в лидеры отрасли / И. Немировский, И. Старожукова. – Москва : Интеллектуальная литература, 2015. – 398 с.
16. Нестуля О.О. Основы лидерства. Наукові концепції (від найдавніших часів до середини ХХ ст.): навч.посіб / О.О. Нестуля, С.І. Нестуля. – Полтава: ПУЕТ, 2016. – 227 с.
17. Нестуля О.О. Основы лидерства. Наукові концепції (середина ХХ ст. – початок ХХІ ст.): навч.посіб / О.О. Нестуля, С.І. Нестуля. – Полтава: ПУЕТ, 2016. – 375 с.
18. Нестуля О.О. Основы лидерства. Тренінг лідерських якостей та практичних навичок менеджера: навч.посіб. / О.О. Нестуля, С.І. Нестуля, В.В. Карманенко. – К. - : Знання, 2013. – 287 с.
19. Нестуля О.О. Основы лидерства. Тренінг лідерських якостей та практичних навичок менеджера. Уроки видатних підприємців: навч.посіб. / О.О. Нестуля, С.І. Нестуля, В.В. Карманенко. – К. - : Знання, 2013. – 358 с.
20. Пинтосевич, И. Влияй! 7 заповедей лидера / И. Пинтосевич. – Москва : Эксмо, 2013. – 288 с.

21. Развитие производственных систем: стратегия бизнес-прорыва. Кайдзен. Лидерство. Бережливое производство / под общ. ред. А. Баранов, Р. Нугайбеков. – Санкт-Петербург : Питер, 2015. – 272 с.
22. Ротер, М. Тойота Ката. Лидерство, менеджмент и развитие сотрудников для достижения выдающихся результатов / М. Ротер. – Санкт-Петербург : Питер, 2014. – 304 с.
23. Трейси, Брайан Маленькая книга хороших советов об эффективном лидерстве : пер. с англ. / Брайан Трейси. – Санкт-Петербург : Диля, 2013. – 128 с.
24. Халан, И. С. Искусство быть лидером : пер. с англ. / И. С. Халан. – Санкт-Петербург : Диля, 2013. – 96 с.
25. Хантер, Д. Служение - истинная сущность лидерства / Д. Хантер ; пер. с англ. О. Г. Белошеев. – Минск : Попурри, 2014. – 160 с.
26. Шейн, Эдгар Организационная культура и лидерство / Эдгар Шейн. – 4-е изд. – Санкт-Петербург : Питер, 2013. – 352 с.

Додаткові рекомендовані джерела інформації:

1. Альхимович А. Женщины в STEAM. Как стать лидером во времена перемен? / А. Альхимович // Менеджер по персоналу. – 2017. – № 7. – С. 66–71.
2. Бондарчук, М. Лидерство как стратегия / М. Бондарчук // Управление персоналом. – 2013. – № 1. – С. 30.
3. Гандапас Р. Харизма лидера в бизнесе [Видеозапись] : видеокурс / Р. Гандапас. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2007. – Способ доступа : медиатека.
4. Гандапас, Р.И. Идеология лидера [Видеозапись] : Видеокурс / Р.И. Гандапас. – Полтава : ПУЕТ, 2014. – Заглавие с экрана. - Режим доступа: медиатека .
5. Гандапас, Р.И. Крест лидера [Видеозапись] : Видеокурс / Р.И. Гандапас. – Полтава : ПУЕТ, 2017. – Заглавие с экрана. - Режим доступа: медиатека .

6. Герзон М. Лидерство через конфликт : Как лидеры посредники превращают разногласия в возможности : Стокгольмская школа эконимики : [пер. с англ.] / Герзон М. – М. : Манн, Иванов и Фербер, 2008. – 344 с.
7. Гертер Гитте. Работа в команде : практические рекомендации для успеха в группе : [пер. с нем.] / Гитте Гертер, Кристина Оттл. – Х. : Гумани-тарный Центр, 2006. – 192 с.
8. Гоулдман Д. Эмоциональное лидерство : Искусство управления людьми на основе эмоционального интеллекта : [пер. с англ.] / Гоулдман Д., Бояцис Р., Макки Э. – 2-е изд. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2007. – 301 с.
9. Гочман, И. Пять шагов к повышению эффективности лидеров / И. Гочман // Управление персоналом - Украина. – 2013. – № 6. – С. 35–38.
10. Греннис Е. Формирование и распространение философии корпоративной культуры и лидерства через альтернативное проектирование рабочих мест (на примере компании Telenor, Норвегия) / Е. Греннис, Д. Де Паоли // Вестник Московского университета. Сер. 24, Менеджмент. – 2013. – № 1. – С. 29–54.
11. Дегрик А. "Мы быстро впитываем новые идеи и технологии" [Текст] : генеральный директор процессинговой компании LeoGaming сделала из нее лидера на рынке приема платежей, а теперь превращает в быстрорастущую финтех-компанию / А. Дегрик // Корреспондент . – 2018. – № 10. – С. 22–23.
12. Кови С. Жить, используя семь навыков: Истории мужества и вдохновения : [пер. с англ.]. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2009. – 257 с.
13. Кови Стивен Р. 7 навыков высокоэффективных людей : мощные инструменты развития личности : [пер. с англ.] / Стивен Р. Кови. – 5-е изд. – М. : Альпина Паблишер, 2010. – 374 с.
14. Коллинз Джим. От хорошего к великому / Дж. Коллинз. – М. : Издательство «Манн, Иванов и Фербер», 2008. – 320 с.

15. Максвелл, Джон Лидер на 360° : как повысить свое влияние на любой должности в любой организации / Джон Максвелл. – Мн. : Попурри, 2014. – 384 с.
16. Максвелл, Джон Учитесь у великих : библейские уроки жизни и лидерства / Джон Максвелл. – Минск : Попурри, 2015. – 128 с.
17. Масловская Д. Как выстроить систему обучения лидеров? / Д. Масловская // Менеджер по персоналу. – 2017. – № 9. – С. 8–14.
18. Нестуля А. : "Лидер должен быть в первую очередь примером" / А. Нестуля // Колизей. – 2016. – № 41. – С. 8–11.
19. Нестуля О. О. Лідер як герой, вождь у науковій традиції середини – другої половини ХІХ ст. / О. О. Нестуля // Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України. – Серія «Економічні науки». – 2009. – № 5. – С. 58–64.
20. Нестуля С. И. Исследование теорий лидерства // Инновационные технологии в бизнес-образовании : сб. науч. ст. междунар. весеннего форума. – Гомель : Учреждение образования «Белорусский торгово-экономический университет потребительской кооперации», 2008. – Ч. 1. – С. 99–102.
21. Нестуля С. І. «Емоційне лідерство» – новий напрямок в лідерології ХХІ ст. // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – Серія «Економічні науки». – 2010. – № 1. – С. 77–83.
22. Нестуля С. І. Аспект «служіння» у сучасних зарубіжних концепціях лідерства / С. І. Нестуля // Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України. – Серія «Економічні науки». – 2009. – № 5. – С. 75–81.
23. Нестуля С. І. Теорія і практика виховання лідерських якостей особистості: з досвіду роботи / Нестуля С. І. // Матеріали ІІ Всеукр. студ. наук.-практ. конф. – Полтава : Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, 2010. – С. 8–10.
24. Осовська Г. В. Суть лідерства / Г. В. Осовська, О. А. Осовський // Основи менеджменту : підручник / Г. В.

- Осовська. – 3-те вид., перероб. і допов. – К. : Кондор, 2008. – С. 568–572.
25. Пинтосевич, И. Влияй! Искусство коммуникации - 4 главных основы успешной коммуникации. [Видеозапись] : Видеотренинг / И. Пинтосевич. – Полтава : ПУЕТ, 2017. – Заглавие с экрана. - Режим доступа: медиатека.
  26. Подгорная, А. Как растить лидеров? / А. Подгорная // Управление персоналом - Украина. – 2013. – № 2. – С. 18.
  27. Сталь Джек. Уроки лидерства. Семь базовых управленческих навыков для руководителей всех уровней / Сталь Джек. ; пер. с англ. А. В. Козуляева. – М. : Вершина, 2008. – 248 с.
  28. Стейн Стивен Дж. Преимущества EQ: эмоциональный интеллект и ваши успехи / С. Дж. Стейн, Г. И. Бук. – К. : Баланс Бизнес Букс, 2007. – 384 с.
  29. Тарасов В. Технология жизни. Книга для героев. / В. Тарасов. – М. : Добрая Книга, 2012. – 267 с.
  30. Трейси, Брайан 12 принципов лидерского превосходства / Брайан Трейси, Питер Чи. – Минск : Попурри, 2014. – 272 с.
  31. Чан, Трэйси Путь к успеху. Новый ритейл в Китае [Видеозапись] : видеофильм / Трэйси Чан. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – Заглавие с экрана. - Режим доступа: медиатека .
  32. Черваньова З. Харизматическое лидерство как социально-психологический феномен / З. Черваньова // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2017. – № 1. – С. 76–86.
  33. Шарма Р. Уроки лидерства от монаха, который продал свой «Феррари». Восемь ритуалов для руководителей с перспективным видением : [пер. с англ.]. – М. : ООО Изд. дом «София», 2006. – 352 с.
  34. Шушляпін О. За ким прямує команда однодумців [Електронний ресурс] / Шушляпін О. – 2009. – № 1. – С. 47–51. – Спосіб доступу : електрон. чит. зал ПУЕТ.
  - 35.
  36. 222 с.

Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни

Загальне програмне забезпечення

Пакет програмних продуктів Microsoft Office, до якого входить програмне забезпечення для роботи з різними типами документів: текстами, електронними таблицями, презентаціями, базами даних тощо.

Основними й найбільш використовуваними складовими пакету Microsoft Office є:

1. Microsoft Word - додаток для створення й обробки документів. Цей додаток формує за замовчуванням файли з розширенням doc, хоча користувач за своїм розсудом може зберігати файли з іншими розширеннями (dot – файл шаблону, rtf – текст у спеціальному форматі, що відключає макроси, txt – тільки неформатований текст, html – формат веб-сторінок та ін.). Документи, створені цим додатком, можуть містити текст, графіку, таблиці, звук, відеокліпи.

2. Microsoft Excel – програма керування електронними таблицями загального призначення, що використовується для обчислень, організації й аналізу ділових даних.

3. Microsoft Power Point – засіб розробки демонстраційних матеріалів для електронної презентації з використанням слайдів. Створює файли з розширенням ppt. Демонстраційний матеріал може містити текст, таблиці, діаграми, графіку, анімацію, звук та інші ефекти multimedia. Виходячи з того, що Power Point є складовою частиною пакета Microsoft Office, презентацію можна досить швидко підготувати, використовуючи фрагменти документів Microsoft Word, таблиць і діаграм Excel, даних Access.

Спеціалізоване програмне забезпечення

Основи лідерства: Дистанційний курс [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www2.el.puet.edu.ua/st/course/view.php?id=2136>

